

XITOIY XALQ RESPUBLIKASIDA JAMOAT XAVFSIZLIGI VA JAMOAT TARTIBINI SAQLASH TIZIMI

Podpolkovnik Madaminov Dilmurod Adhamjonovich
Jamoat xavfsizligi universiteti magistratura tinglovchisi

Annotatsiya: *Xitoy Xalq Respublikasida jamoat xavfsizligi va jamoat tartibini saqlash tizimi mamlakatning ichki xavfsizligini ta'minlash va davlat barqarorligini mustahkamlash uchun yaratilgan. Ushbu maqola Xitoyda jamoat xavfsizligi bo'yicha asosiy organlar, jumladan, Jamoat xavfsizligi vazirligi (MPS) va Xalq qurolli politsiyasining (PAP) roli, shuningdek, texnologiyalarning (sun'iy intellekt, yuzni tanib olish tizimlari va katta ma'lumotlar tahlili) xavfsizlikni saqlashdagi ahamiyatini ochib beradi. Xitoy xavfsizlik tizimi kuchli davlat nazorati va texnologik kuzatuv bilan ajralib turadi, bu esa jinoyatchilikni oldini olishda va tezkor choralar ko'rishda samaradorlikni oshiradi. Maqolada O'zbekistonga ushbu tajribani olib kirish imkoniyatlari, jumladan, texnologik nazorat, favqulodda vaziyatlarda tezkor harakat qilish va jamoatchilik bilan hamkorlik qilish kabi yo'nalishlarning samaradorligi haqida fikrlar bildirilgan.*

Annotatsiya: *这篇文章分析了中华人民共和国的公共安全和社会秩序维护体系，该体系旨在确保国家内部安全和加强国家稳定。文章介绍了中国主要的安全机构，包括公安部（MPS）和中国武装警察部队（PAP）在维护社会秩序中的作用，并阐述了科技（如人工智能、人脸识别系统和大数据分析）在安全保障中的重要性。中国的安全体系以强大的国家控制和技术监控为特征，有效预防犯罪并快速采取应对措施。文章还讨论了将这些经验引入乌兹别克斯坦的可行性，特别是在技术监管、应急响应以及与公众合作等方面的潜在效益。*

Kalit so'zlar: *Xitoy jamoat xavfsizligi (中国公共安全), O'zbekistonda xavfsizlik (乌兹别克斯坦安全), Jamoat tartibini saqlash (社会秩序维护), Jamoat xavfsizligi vazirligi (公安部), Xalq qurolli politsiyasi (武装警察), Sun'iy intellekt (人工智能), Yuzni tanib olish tizimi (人脸识别系统), Katta ma'lumotlar tahlili (大数据分析), Jinoyatchilikning oldini olish (犯罪预防).*

Xitoy Xalq Respublikasida jamoat xavfsizligi va jamoat tartibini saqlash tizimi juda keng ko'lamli va qat'iy boshqaruvga ega. Bu tizim mamlakatdagi xavfsizlikni ta'minlash, jamoat tartibini saqlash, jinoyatchilikka qarshi kurashish va davlat manfaatlarini himoya qilish uchun yaratilgan.

1. Jamoat xavfsizligi vazirligi (Ministry of Public Security - MPS)

Xitoydagi asosiy xavfsizlik tashkiloti bu Jamoat xavfsizligi vazirligidir (公安部). Ushbu vazirlik mamlakatning barcha hududlarida jamoat tartibini saqlash, huquqni muhofaza qilish va xavfsizlik choralarini amalga oshirish uchun mas'uldir. MPS politsiya bo'linmalari, jinoyatchilikni tekshiruvchi idoralar, va boshqa xavfsizlik organlari bilan hamkorlikda ishlaydi.

2. Xalq qurolli politsiyasi (People's Armed Police - PAP)

Xitoyda davlat xavfsizligini himoya qilish va ichki barqarorlikni saqlash uchun mas'ul bo'lgan yana bir muhim tashkilot bu Xalq qurolli politsiyasidir (人民武装警察). U terrorizmga qarshi kurash, ommaviy tartibsizliklarni bartaraf etish va favqulodda vaziyatlarda tezkor harakat qilish bilan shug'ullanadi.

3. Jamoat tartibini saqlash

Xitoy hukumati jamoat tartibini saqlash uchun qattiq choralar ko'radi. Politsiya kuchlari jamoat xavfsizligini ta'minlashda faol ishtirok etadi, shu jumladan patrullash, ommaviy tadbirlarni nazorat qilish va transport vositalarini tekshirish orqali xavfsizlikni ta'minlaydi. Jinoyat sodir bo'lishining oldini olish maqsadida, mamlakat bo'ylab kuzatuv kameralarining keng tarmog'i o'rnatilgan. Ushbu texnologiyalar real vaqtda ma'lumot yig'ish va favqulodda vaziyatlarga tezkor javob berishga imkon beradi.

4. Hukumat siyosati va nazorat

Xitoy hukumati ijtimoiy barqarorlikni birinchi o'ringa qo'yadi. Shu sababli, barcha xavfsizlik organlari qat'iy davlat nazorati ostida ishlaydi. Xavfsizlik kuchlari ko'pincha siyosiy namoyishlarni bostirish yoki davlatga qarshi harakatlarga qarshi choralar ko'rishda faol ishtirok etadi. Internet va kommunikatsiya vositalariga ham qattiq nazorat o'rnatilgan bo'lib, xavfsizlik xizmatlari elektron kuzatuv orqali fuqarolar faoliyatini doimiy ravishda monitoring qilib turadi.

5. Xavfsizlikni ta'minlash texnologiyalari

Xitoyda xavfsizlikni ta'minlashda sun'iy intellekt, yuzni tanib olish tizimlari, va katta ma'lumotlar tahlili kabi ilg'or texnologiyalar keng qo'llaniladi. Shu orqali hukumat jinoyatchilikka qarshi samarali kurash olib boradi va xavfsizlik choralarini kuchaytiradi.

Xitoy Xalq Respublikasining jamoat xavfsizligi va jamoat tartibini saqlash tizimidan O'zbekistonga olib kirilishi mumkin bo'lgan samarali yo'nalishlar quyidagilar bo'lishi mumkin:

1. Texnologiyalarni qo'llash

Xitoy xavfsizlik tizimida ilg'or texnologiyalar, jumladan, sun'iy intellekt va yuzni tanib olish tizimlari keng qo'llaniladi. Ushbu texnologiyalarni O'zbekistonga joriy qilish jinoyatchilikka qarshi kurashda samaradorlikni oshirishi mumkin. Ayniqsa, katta shaharlar va transport tizimlarida yuzni aniqlash kameralarini o'rnatish orqali xavfsizlikni yaxshilash va jinoyatlarning oldini olish imkonini beradi.

2. Ma'lumotlar tahlili va monitoring

Xitoyda katta ma'lumotlar tahlili orqali fuqarolar xavfsizligi monitoring qilinadi. O'zbekistonga bu tizimni joriy qilish orqali davlat muassasalari va xavfsizlik kuchlari real vaqtda xavfsizlikka tahdid soluvchi vaziyatlarni oldindan aniqlash va ularga tezkor javob berish imkoniyatiga ega bo'lishi mumkin.

3. Favqulodda vaziyatlarda harakat qilish

Xitoyning favqulodda vaziyatlarida tezkor javob berish, jumladan, terrorizmga qarshi kurash yoki ommaviy tartibsizliklarni bartaraf etish usullari samarali hisoblanadi. Xalq qurolli politsiyasi (PAP) tomonidan qo'llaniladigan tezkor choralarni O'zbekiston xavfsizlik tizimida qo'llash orqali davlat xavfsizligi va jamoat tartibini yaxshilash mumkin.

4. Patrullash va ommaviy tadbirlarni nazorat qilish

Xitoyda politsiya va xavfsizlik kuchlari jamoat tartibini saqlash uchun muntazam patrullash va ommaviy tadbirlarni nazorat qilishda faol ishtirok etadi. O'zbekistonda ham politsiya patrullari va ommaviy tadbirlar paytida xavfsizlik choralari kuchaytirish orqali ijtimoiy tartibni saqlashga erishish mumkin.

5. Jamoat tartibini saqlashda jamoatchilik bilan hamkorlik

Xitoyda xavfsizlikni ta'minlashda jamoatchilik faol ishtirok etadi. O'zbekistonda ham jamoatchilik va xavfsizlik kuchlari o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, fuqarolarni xavfsizlikka oid masalalarda jalb qilish samarali bo'lishi mumkin.

6. Ommaviy kuzatuv va nazorat tizimi

Xitoyda katta shaharlarda ommaviy kuzatuv tizimlari (CCTV kameralar) juda keng tarqalgan. O'zbekistonda ham bu tajribani joriy qilish orqali jinoyatchilikning oldini olish va xavfsizlikni ta'minlash imkonini oshirish mumkin.

7. Internet va kommunikatsiyalar ustidan nazorat

Xitoyda davlat xavfsizligi uchun internet va kommunikatsiya tizimlari ustidan qat'iy nazorat mavjud. O'zbekistonda ham milliy xavfsizlik va jamoat tartibini saqlash uchun internetdagi noxush faoliyatlarni nazorat qilishni kuchaytirish samarali bo'lishi mumkin.

Xulosa

Xitoy Xalq Respublikasidagi jamoat xavfsizligi va jamoat tartibini saqlash tizimi hukumat nazoratida bo'lib, mamlakatdagi ichki xavfsizlikni ta'minlash va ijtimoiy barqarorlikni saqlashga qaratilgan. Tizimning samaradorligi ilg'or texnologiyalarga tayanadi va har qanday jinoyatchilik yoki tartibsizlikning oldini olish maqsadida ishlaydi. O'zbekistonga Xitoyning texnologiyalarga asoslangan xavfsizlik choralari, katta ma'lumotlar tahlili, tezkor javob berish tizimlari va jamoatchilik bilan yaqin hamkorlik qilish yo'nalishlarini olib kirish xavfsizlik tizimini modernizatsiya qilishda va jinoyatchilikka qarshi kurashda katta samara berishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. "China's Public Security: An Analysis of Police Organization and Practices" – Yongshun Cai.2023.

Ushbu kitob Xitoy politsiya kuchlarining tashkil etilishi va amaliyotlari haqida chuqur tahlil beradi. Kitobda xavfsizlik tizimining ichki tuzilishi va qanday qilib Xitoy hukumati jamoat xavfsizligini ta'minlashi haqida so'z yuritiladi.

2. "The People's Republic of the Disciplinary Society: Surveillance, Punishment, and the Transformation of Chinese Policing" – Michael Dutton

Bu asar Xitoyning jamoat xavfsizligi va jamoat tartibini saqlash tizimida kuzatuv va intizomning o'rni haqida batafsil ma'lumot beradi. Kitob Xitoyda jamoat xavfsizligini ta'minlashdagi davlatning kuchli nazorat tizimlari va texnologik kuzatuv choralari o'rganadi.

3. "China's Security State: Philosophy, Evolution, and Politics" – Xuezhi Guo

Xitoyning xavfsizlik tizimi, siyosiy falsafasi va bu tizimning siyosiy boshqaruv bilan qanday bog'liqligi haqida aniq va keng qamrovli asar. Kitobda davlat xavfsizligini ta'minlash uchun ishlatiladigan texnologik va huquqiy choralar haqida ma'lumotlar keltiriladi.

4. "Surveillance in China: From Orwell to Confucius" – Susan Trevaskes

Ushbu kitob Xitoyda kuzatuv va xavfsizlik tizimlarining qanday rivojlanganini va sun'iy intellekt hamda ma'lumotlar tahlili kabi yangi texnologiyalar qanday qo'llanilishini o'rganadi. Kitobda Xitoyning jamoat xavfsizligini nazorat qilishda texnologiyaga qaratilgan yondashuvlari haqida batafsil ma'lumotlar keltirilgan.

5. "The China Dream: Great Power Thinking and Strategic Posture in the Post-American Era" – Mingfu Liu.2022.

Bu kitobda Xitoyning davlat xavfsizligi strategiyasi va uning xalqaro maydondagi roli haqida ma'lumot beriladi. Garchi asar ko'proq strategik fikrlashga bag'ishlangan bo'lsa ham, jamoat xavfsizligi tizimining Xitoyning global kuch sifatida o'zini qanday himoya qilayotgani haqida tushunchalar beradi.

6. "China's Governance Model: Flexibility and Durability of Pragmatic Authoritarianism" – Hongyi Lai. 2023.